

TARİH İÇİNDE

pölatlı

Abdülkerim ERDOĞAN

POLATLI BELEDİYESİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI
2007

POLATLI BELEDİYESİ BAŞKANLIĞI
EĞİTİM VE KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ

KÜLTÜR YAYINLARI
ARAŞTIRMA DİZİSİ: 1

TARİH İÇİNDE POLATLI

Yazar

Abdülkerim ERDOĞAN

Renkli Fotoğraflar:

Abdülkerim ERDOĞAN, Reyhan Bas. Yay. Tan. Ltd. Şti. Arşivi
www.anadolusevdasi.com

Arşiv Fotoğrafları:

Ahmet YÜKSEL Arşivi, BELKO Arşivi, Gökçe GÜNEL Arşivi,
Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi, VEKAM Arşivi.

Dizgi ve baskıya hazırlık:

Reyhan Bas. Yay. Tan. Ltd. Şti.
(0312) 312 38 12 - 310 88 80
Ankara

Grafik Tasarım ve kapak:

M. Edip ERDOĞAN
www.ediip.com

Baskı:

Doğuş Matbaası
(0312) 623 16 68
Polatlı-Ankara

Birinci baskı yılı: 2007

ISBN: 978-975-98996-4-6

SUNUŞ

Küreselleşme ve son yüzyılda şehirlere doğru gerçekleşen büyük göçler neticesinde, günümüzde şehir tarihçiliği önem kazanmıştır.

Mustafa Kemal ATATÜRK, şehir tarihçiliğine önem vermiş ve Ankara'nın tarihinin araştırılmasına da öncülük yapmıştır. 1934 yılında başlattığı arkeolojik kazılara bizzat katılmış, "kadim medeniyetlere" ait antik değerlerin tespitini ve korunmasını emretmiştir.

Gazi ATATÜRK "Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır" sözü ile milli tarih bilincinin önemini vurgulayarak "Büyük devletler kuran ecdadımız, büyük ve şümüllü medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek, bizler için bir borçtur" mesajı ile de hedefi göstermiştir.

Polatlı Belediye Başkanlığı olarak, Mustafa Kemal Atatürk'ün bu hedefine ulaşmak için millî tarih ve kültür şuurunun gençliğe kazandırılması için çalışmaları başlattık. Bu gayretlerimizden dolayı Tarihi Kentler Birliği'nin Türkiye genelinde belediyeler arasında yaptığı "Tarihi ve Kültürel Mirası Koruma Projeleri ve Uygulamalarını Özendirme Yarışması"nda 2006 yılı "Özendirme Ödülü"ne layık görüldük.

Her yıl kutladığımız 13 Eylül Sakarya Zaferi kutlamalarını, yayınlayacağımız ilmi yayınlarla zenginleştirmeyi hedefledik.

Antik çağlara uzanan bölge tarihimizi, doğal ve kültürel zenginliklerimizi, çeşitli coğrafyalardan gelen kültürlerin meydana getirdiği "Polatlı kimliğini" kamuoyuna tanıtmayı amaçlayarak, Ankara şehir tarihçisi Abdülkerim Erdoğan'a hazırlattığımız "Tarih İçinde Polatlı" isimli bu eseri yayımladık.

Polatlı'ya bu hizmeti sunmanın sevincini yaşarken, ilçemizin tarihi ve kültürel değerlerini tanıtan yeni yayınların hazırlanmasında ivme olabilecek bu eseri, milli kültürümüze ve gelecek nesillere armağan ediyoruz.

Yakup ÇELİK
Belediye Başkanı

BAŞLARKEN

İnsanların sahip olduğu kimlikler gibi köyler, beldeler ve şehirlerde bir kimliğe sahiptir. Bu kimliği; coğrafi konumu ve yapısı, yaşanmış tarihi, sahip olduğu doğal ve kültürel zenginlikler, demografik yapı, ekonomik, ticari ve sosyal hayat gibi özellikler meydana getirir.

Polatlı bir cumhuriyet şehri olmasına rağmen, yaşanmış zengin bir tarihi geçmişe ve arkeolojik kültür mirasına sahiptir. Bölgenin antik çağlarına ait yerleşme birimlerinde yapılan yüzey ve kazı çalışmaları neticesinde raporlar, makaleler ve kitaplar yayınlanmıştır. Özellikle bölgede medeniyet kuran Frigler konusunda yerli ve yabancı araştırmacı tarafından makaleler, yayınlar neşredilmiştir.

Bölgede bulunan antik yerleşmelerin tespitinde Sachihiro Omura'nın "İç Anadolu'da Yürütülen Yüzey Araştırmaları", Levent Egemen Vardar-Nalan Akyürek Vardar'ın, "Galatia Bölgesi Kaleleri/Yerleşmeleri Yüzey Araştırmaları" makaleleri ve mimar Gökçe Günel'in Ankara arkeolojisi doküman arşivi başvuru kaynaklarımız olmuştur. Yayınlarda bulunmayan ve bizzat köy köy gezerek bölgede yaptığımız araştırma gezilerinde yeni tespit edilen yerleşmeler olmuştur. Bu konuda bizlere köy muhtarlarının ve köy halkının yakın alakası ve rehberliği faydalı olmuştur. Çalışmalarımızda her türlü yardımı esirgemeyen Polatlı ilçesine bağlı köylerde oturan vatandaşlarımıza şükranlarımı sunuyorum.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne hazırladığımız ve 2007 yılının ilk aylarında yayınlanan "Tarih İçinde Ankara", "Osmanlı'da Ankara", "İstiklal Savaşı'nda Ankara", "Cumhuriyet ve Başkent Ankara", "Edebi ve Tarihi Şahsiyetleriyle Ankara", "Manevi Mimarlarıyla Ankara" ve "Adım Adım Ankara" isimli çalışmalarımızda Polatlı bölgesinin bütün köyleri gezilerek nokta tespiti yapılmış ve zengin bir doküman temin edilmiştir.

Antik çağlara ait yayın zenginliğine karşılık, bölgede Müslüman Türk varlığının başladığı, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı dönemi ile ilgili yayın sayısı ise yok denecek kadar azdır. Bu da Mustafa Kemal Atatürk'ün "Büyük devletler kuran ecdadımız, büyük ve şümüllü medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek, bizler için bir borçtur" mesajını iyi anlamadığımızın bir işareti olarak kabul ediyorum.

Malazgirt Zaferi'nden sonra bölgeye konar-göçer olarak yerleşen Oğuz Türkmen boylarının meydana getirdiği cemaatlerin devamı durumunda olan günümüz Polatlı nüfus yapısı ise zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Yüzyıl öncesi Balkanlar'dan gelen Kırım Türkleri ve Boşnak ailelerinin de bölgeye yerleşmesi ile bu zenginlik daha da artmıştır.

Ankara Sancağı'nın ilk idari kaza birimlerinden olan "Bacı" kazası, günümüzde ilçeye bağlı bir köydür. Daha sonra ki yıllarda seyyar idari birim olarak yönetilen "Yörük" kazasının konar-göçer Yörük cemaatleri (cemaat, köy ve küçük kabile anlamında kullanılmıştır) de günümüz Polatlı köylerine ilk yerleşenlerdir.

Bu çalışmamızda bölgeye ilk yerleşen Ulu Yörük, Taceddinli, Aydın Beğli ve Haymana kabilelerinin cemaat isimlerini, 1530 yılına ait Tahrir Defteri'nden tespit ettik. Bu cemaat isimlerinin günümüze kadar devam ettiğini ve bu isimlerin mevcut köylere aynen verildiğini gördük.

“Polatlı”, “Alcı”, “Sarıoba”, “Ömerler”, “Sazılar”, “Köseler”, “Beyobası”, “İğciler” gibi isimler Yörük cemaatlerinin ismidir. “Sarı Halil”, “Kara Hamzalı”, “Kara Ahmed”, “Müslüm”, “Şabanözü” ve “Hacı Musa” gibi yerleşmeler de cemaat reislerinin isimlerini taşır. “Şeyh Ahmetli”, “Şeyh Ali” ve “Hızır Şeyh” ise kolonizatör dervişlerin mahiyetinde bulunan köylerdir. “Fatma Bacı”, “Hacı Tuğrul”, “Yağmur Baba”, “Hızır Şeyh”, “Basri”, “Baba Yakup” ve “Karaca Ahmed” ise zaviyesi bulunan gazi-dervişlerin isimlerini taşır.

Tarihin dillendiği ve coğrafyanın şekillendiği, gazi-dervişlerin otağı olan bu bölgede Müslüman Türk varlığının kişiler ve cemaatler bazında tespitinde Vakıflar Genel Müdürlüğü Vakıf Kayıtlar Arşivi, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü’nün elektronik ortamda “Katalog taraması”, 483 Numaralı Muhasebe-i Vilayeti Ankara Anadolu Defteri (937/1530) I, Cevdet Türkay’ın “Osmanlı İmparatorluğu’nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler” isimli eseri ve Ankara Şer’iyye Sicilleri başvuru kaynağımız olmuştur.

Günümüz Polatlı ilçesi Osmanlı döneminde idari birim olan Bacı, Zir, Ayaş, Bey-pazarı, Seferihisar (Sivrihisar), Yörük, Akşehir ve Haymana kazalarına bağlı mezra ve köylerden meydana gelmektedir. Cumhuriyet’in ilanı ile Haymana kazasının bir ihracat iskelesi ve köyü olan Polatlı, 1926 yılında ilçe merkezi olmuştur. Bu nedenle de konular anlatılırken Ankara Vilayet tarihi esas alınmıştır. Olaylar, mekanlar, bölge ve konular arasında tarihi seyir izlenmiştir.

Yakın tarihimizde Polatlı toprakları, Türk bağımsızlık tarihinin dönüm noktası olan “Sakarya Meydan Muharebesi” ne tanıklık etmiştir. Günümüzde bu olayın tanıkları olan ve “onlara ölü demeyiniz, onlar diridirler, lakin siz göremezsiniz” hitabına mahzar olmuş, “şehitlik” gibi yüce mertebeye ulaşan ecdadımızın al kanları ile sulanmış, kutsal mekanlara ve topraklara sahiptir. Polatlı, istiklalin bedelinin can pahasına kazanıldığı şehitler ve gaziler diyarıdır.

Bölgede araştırmalarımız esnasında isimsiz, nişansız, bir taşı dahi olmayan şehit mezar ve mezarlıklarına rastladık. Sakarya’nın suları, şehitlerimizin mübarek bedenlerinde bulunan al kanla renklenmiştir.

Kısa sürede gerçekleştirilen bu çalışmamızda arşiv belgeleri konusunda yardımlarını esirgemeyen Dr. Reşat Gündoğan’a, vakfiye ve kitabelerin okunmasında Tahsin Türker, Mevlüt Çam ve Adnan Tüzen’e, doküman temininde Gökçe Günel, Ali Kılıcı, Mehmet Narince ve M. Sadık Erdoğan’a, sahaf Ahmet Yüksel’e, Dr. Mansur Sezginer, Metin Özdemir, Sadık Ayaz ve Ömer Bardakçı beylere, yayın desteğini esirgemeyen Ahmet Hikmet Ünalmiş’a teşekkürü bir borç bilirim.

“Tarih İçinde Polatlı” kitabının yayınlamasını sağlayan, milli tarih ve kültür sevdalısı, Polatlı Belediye Başkanı Sayın Yakup Çelik Bey’e teşekkür eder, çalışmalarında başarılar dilerim.

“Yollar nereden geçer, şehirler orada kurulur” sözünün bir tezahürü de olan Polatlı ilçesinden, kültür ve tarih kervanlarının devamlı geçmesi temennisi ile aziz şehitlerimizin ruhaniyetlerinden yanlıs ve noksanlarımın affını diler, “Polatlılı” kimliğine katkımız olmuşsa kendimizi mutlu sayar, saygılar sunarım.

Abdülkerim Erdoğan

İÇİNDEKİLER

I. TARİH	9
A. ANTİK ÇAĞLAR VE ESERLERİ.....	10
-Taş Devri	10
-Bakır Devri	11
-Tunç Devri	11
-Asur Ticaret Kolonileri Dönemi ve Hititler	13
-Demir Çağı.....	13
-Frigler.....	14
-Kral Midas Efsanesi	14
-Gordion Düğümü.....	15
-Kybele	16
-Lidyalılar.....	16
-Persler.....	17
-Kral Yolu.....	17
-Helenistik Dönem	18
-Galatlar	18
-Romalılar.....	20
-Bizanslılar.....	23
1. Antik Gordion Şehri.....	25
2. Tümülüsler	27
3. Höyükler	30
4. Arkeolojik Alanlar	36
B. ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ	52
1. Oğuz Türkmen Boyları.....	53
2. Ahiler.....	54
3. Selçuklu Eserleri.....	55
-Fatma Bacı Zaviyesi ve Türbesi	55
-Hacı Tuğrul Baba Zaviyesi ve Türbesi	56
-Karaca Ahmet Türbesi.....	59
C. OSMANLI DÖNEMİ	62
1. Bacı Kazası	67
2. Yörük Kazası.....	70
3. Haymanateyn Kazası.....	70
4. Zaviyeler ve Vakıflar.....	71
5. Osmanlı Dönemi Eserleri	72
-Bacı Köyü Camii.....	72
-Hacıtuğrul Köyü Camii.....	74
-Kargalı Köyü Camii.....	75
-Hisarlıkaya Köyü Cami	76
-Oğuzlar Köyü Camii.....	77
-Kabak Köyü Camii	77
-Konaklar	79
-Çeşmeler.....	84
-Türbeler	88
-Mezartaşları.....	91
D. İSTİKLAL SAVAŞI YILLARI	92
1. Bitmeyen Savaş Yılları	92
2. Ateş-İ Samansuz Kuraklık	95
3. İstiklal Savaşı	97
4. Birinci Meclis'in Açılması	103
E. SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ.....	106
1. İnönü Muharebeleri.....	106
2. Büyük Bozgun	109
3. Başkomutan Mustafa Kemal Paşa	113
4. Sakarya Meydan Muharebesi.....	118
5. Büyük Taarruz.....	134
F. CUMHURİYET DÖNEMİ	140
1. Türkiye Devleti'nin Başkenti Ankara	140
2. Cumhuriyetin İlanı	143
3. Polatlı İlçesi	144
a. Polatlı Adı	144
b. Polatlı Kalesi (Küçükkale)	144
c. Polatlı İhracat İşkesesi	144
d. Polatlı İlçesi	146
II. COĞRAFYA	149
A. JEOLJİK YAPI	150
1. Genel Jeoloji	150
2. Dağlar ve Akarsular	152
B. BİTKİ ÖRTÜSÜ VE YABAN HAYATI	158
C. İKLİM VE MADENLER	160
III. NÜFUS	163
IV. EĞİTİM	165
V. KÜLTÜR	169
A. KÜLTÜR VARLIKLARI	170
1. Doğal Kültür Varlıkları	170
2. Arkeolojik Miras ve Sit Alanları	172
3. Jeotermal Kaynaklar	174
B. ŞEHİTLİKLER VE ANITLAR	176
C. EDEBİ VE TARİHİ ŞAHSİYETLER	178
1. Manevi Mimarlar	178
2. Edebi Ve Tarihi Şahsiyetler	178
VI. SAĞLIK VE SOSYAL HAYAT	181
A. SAĞLIK HİZMETLERİ	182
B. SOSYAL HAYAT	184
VII. TURİZM	185
VIII. GENÇLİK VE SPOR	189
IX. EKONOMİ	191
A. TARIM	192
B. TİCARET	195
C. SANAYİ	196
D. HAYVANCILIK	198
X. ULAŞIM VE ŞEHİRLEŞME	199

XI. MAHALLİ İDARELER	201	46. Kargalı	300
A. KAYMAKAMLIK VE İDARİ BİRİMLER	202	47. Kayabaşı	302
B. POLATLI BELEDİYESİ	203	48. Kıranharmanı	304
C. TEMELLİ BELDESİ	207	49. Kızılcakışla	306
D. KÖYLER	209	50. Kocahacılı.....	308
1. Adatoprakpınar	210	51. Kuşçu	310
2. Alagöz	212	52. Macun	312
3. Alcı	214	53. Maliköy	314
4. Avdanlı	216	54. Müslim	316
5. Avşar	218	55. Oğuzlar	318
6. Babayakup	220	56. Olukpınar	320
7. Bacı	222	57. Ömerler	322
8. Basri.....	224	58. Ördekgölü	324
9. Beşköprü	226	59. Özyurt	326
10. Beyceğiz	228	60. Poyraz	328
11. Beylikköprü	230	61. Sabanca	330
12. Beyobası	232	62. Sakarya	332
13. Çanakçı	234	63. Sarıhalil	334
14. Çekirdeksiz	236	64. Sarıoba	336
15. Çimenceğiz.....	238	65. Sazlar	338
16. Çokören	240	66. Şabanözü	340
17. Eskikarsak	242	67. Şeyhahmetli	342
18. Eskipösel	244	68. Şeyhali	344
19. Eskipolatlı	246	69. Sinanlı	346
20. Gedikli	248	70. Sincik	348
21. Gençali.....	250	71. Sivri.....	350
22. Girmeç	252	72. Taşpınar	352
23. Gülpınar.....	254	73. Tatlıkuyu	354
24. Gümüşyaka	256	74. Toydemir	356
25. Gündoğan	258	75. Tüfekçioğlu	358
26. Güreş	260	76. Türkkarsak	360
27. Hacımusa	262	77. Türkobası	362
28. Hacimuslu	264	78. Türktaciri	364
29. Haciosmanoğlu	266	79. Uzunbeyli	366
30. Hacıtuğrul	268	80. Ücret	368
31. Hıdırşeyh	270	81. Üçpınar	370
32. Hisarlıkaya	272	82. Yağcıoğlu	372
33. Ilıca	274	83. Yağmurbaba	374
34. İçciler.....	276	84. Yaralı	376
35. İnler	278	85. Yassihüyük	378
36. Kabak	280	86. Yenice	380
37. Karaahmet.....	282	87. Yenidoğan	382
38. Karabenli	284	88. Yenihisar	384
39. Karacaahmet	286	89. Yenikösel	386
40. Karahamzalı	288	90. Yenimehmetli	388
41. Karailyas.....	290	91. Yeşilöz	390
42. Karakaya	292	92. Yıldızlı	392
43. Karakuyu	294	93. Yüzükbaşı	394
44. Karapınar	296	İçindekiler	396
45. Karayavşan	298	Kaynak Eserler	398